

گزارش وضعیت فرش استان خراسان رضوی

"فروردین ۱۳۹۵"

تهیه و تنظیم:

"الهه سلطانی کارشناس روابط عمومی سازمان صنعت، معدن و تجارت خراسان رضوی"

"باتشکر از همکاری اداره فرش سازمان"

بسمه تعالی

جانها به قدوم ملک العرش نهادیم

ما دیده و دل در گرو فرش نهادیم

نقشی شود و بر زبر فرش در آید

هر نکته به ما از طرف عرش بر آید

مقدمه

خراسان یکی از قطب‌های بسیار مهم قالیبافی ایران است و بافندگی فرش در آن از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. شاید میزان این اهمیت را از نظر تعداد بافنده‌هایی که در مراکز متعدد قالیبافی این استان بکار بافندگی مشغولند بتوان درک نمود. برآورد می‌شود بافندگان استان خراسان رضوی با تولید متوسط سالانه بیش از ۶۵۰۰۰۰ هزار مترمربع قالی، قالیچه و فرش‌های تزئینی، ۱۵ درصد تولید فرش دستباف کشور را بر عهده داشته باشند. استان در تنوع تولید فرش رتبه نخست را در کشور دارد اما بسیاری از صادرکنندگان استان فرش تولیدی را از گمرکات استان‌های دیگر صادر می‌کنند. بافت فرش در خراسان رضوی پس از کشاورزی یکی از راه‌های معیشت روستاییان استان محسوب می‌شود و اکنون بیش از ۹۰ هزار بافنده در استان فعالیت دارند. ۲۱ اتحادیه صنفی تولیدکنندگان فرش، دو اتحادیه صنفی فروشندگان فرش و ۱۶ شرکت تعاونی فرش در شهرهای مختلف استان فعال هستند. ۲۲ هزار نفر از بافندگان فرش دستباف در خراسان رضوی از مزایای بیمه سازمان تأمین اجتماعی استفاده می‌کنند. تاکنون ۸۴ واحد تولیدی فرش متمرکز و غیرمتمرکز در خراسان رضوی برای اخذ تسهیلات به مرکز ملی فرش ایران معرفی شده و در مجموع ۱۲۰ میلیارد ریال تسهیلات دریافت کرده‌اند. صدور ۵۳۰ فقره گواهینامه برای دانش آموزان رشته فرش در مقطع کار و دانش، برگزاری نمایشگاه‌های استانی فرش دستباف، برگزاری ۱۲ دوره

طرح آموزش و اشتغال، تصویب دو رشته جدید ترمیم فرش و پرداخت دستی در قالب رشته‌های مشاغل خانگی برای دریافت تسهیلات از دیگر نکات مرتبط با کسب و کار فرش در استان می‌باشد.

سیمای فرش دستباف استان خراسان رضوی

فرش بافی استان خراسان رضوی بعنوان هنر مردمی و یکی از راههای معیشت بعد از کشاورزی در مناطق روستائی و شهری از سالهای گذشته رواج داشته که با صنعتی شدن شهرها این هنر صنعت نیز دستخوش نوساناتی شده است.

تنوع تولید شامل فرشهای بزرگ پارچه سفارشی؛ فرشهای مصارف خانگی و صادراتی و همچنین انواع فرشهای تزئینی (تابلو فرش) به نحوی که بزرگترین تشکلهای تولید تابلو فرش کشور در مرکز استان مستقر بوده و تولید در اقصی نقاط کشور را مدیریت مینماید.

اصلی ترین مناطق تولید در استان شامل: شهرستانهای نیشابور - مشهد - سبزوار - کاشمر - قوچان - تربت حیدریه - تربت جام - گناباد - بردسکن - درگز می باشد
خراسان رضوی به دلیل تنوع اقلیمی از مراکز عمده تولید مواد اولیه مصرفی فرش دستباف در کشور میباشد و شامل:

میانگین تولید ۱۵۰۰۰ تن انواع پشم در سال (معادل ۲۰ درصد تولید پشم کشور)

میانگین تولید ۱۰۰ هزار تن انواع وش پنبه (معادل ۴۰ درصد تولید کشور)

میانگین تولید ۲۰۰ تن انواع پيله ابریشم (معادل ۲۰ درصد تولید کشور)

میانگین تولید ۱۵۰ تن انواع کرک (معادل ۱۳ درصد تولید کشور)

- در خراسان رضوی بالغ بر ۹۰/۰۰۰ نفر بافنده فرش دستباف بصورت خانگی و کارگاهی فعالیت دارند.

- مسئولیت ساماندهی و نظارت شاغلین این بخش با تشکیل ۲۲ اتحادیه صنفی تولیدی، توزیعی و صادراتی در استان محقق میشود.
- تشکیل ۱۴۰ شرکت تعاونی تولیدی فرش دستباف شهری و ۱۶ شرکت تعاونی روستایی در قالب اتحادیه های مرتبط در استان در امر تولید و عرضه فرش در داخل و خارج از کشور فعالیت بالغ بر ۲۵۰۰۰ نفر عضو را مدیریت می نمایند.
- میانگین تولید استان در سال ۶۵۰۰۰۰ متر مربع در اندازه های بزرگ پارچه، متوسط و تابلو فرشهای تزئینی می باشد.
- تولید انواع فرش در طرحهای افشان-کردی-بلوچی-کاشمر(زیرخاکی)-لچک ترنج، با استفاده از مواد اولیه مرغوب از پشم و ابریشم و کرک
- تشکیل اولین اتحادیه صنفی صادرکنندگان فرش در کشور با ۷۵ نفر عضو از نقاط قوت حمایت از توسعه صادرات فرش است.
- تشکیل اولین هنرستان پسرانه فرش دستباف با هماهنگی سازمان آموزش و پرورش
- ایجاد رشته های کاردانی و کارشناسی در گرایش های مختلف مرتبط با صنعت فرش دستباف بصورت علمی و کاربردی در سطح دو مرکز آموزش عالی
- مدیریت مجتمع های تولید فرش در استان که تولید بصورت متمرکز و براساس سفارش پذیری فعالیت می نمایند مورد توجه و حمایت استان است.
- تولید فرش دستباف ۵۰۰۰ متری سفارش کشور عمان ؛ فرش دستباف ۶۰۰۰ متری سفارش کشور ابوظبی و امارات
- فرش دستباف ۲۵۰۰ متری، و یکهزار متری سفارش مسجد محمد امین (ص) کشور عمان در مجتمع های بزرگ فالیبافی شهرستان نیشابور از پتانسیل های منحصر به فرد استان محسوب می شود.

- استفاده از مواد اولیه مرغوب، رنگهای گیاهی، طرحهای اصیل، بافندگان ماهر و سبک های متنوع از مزایای فرشهای تولید استان خراسان است.

- بالغ بر ۴۵۰ کارگاه که بصورت متمرکز و غیرمتمرکز با اشتغال حدود ۱۱۰۰۰ نفر بصورت مستقیم و ۴۵۰۰ نفر غیر مستقیم

- میانگین صادرات استان ۶۰ میلیون دلار در سال میباشد که با مشارکت تشکلهای صنفی و تولیدی از گمرکات کشور انجام میشود .

- استان در امر آموزش های رایگان مانند به بافی ؛ تخصصی بازاریابی ؛ طراحی و نقشه کشی ؛ رنگرزی و ... تهیه نرم افزارهای اشتغال فارغ التحصیلان و ساماندهی بافندگان خانگی و سایر تخصصهای مورد نیاز این هنر صنعت گامهای موثری را برداشته است.

- برگزاری نمایشگاههای فرش ، جشنواره های معرفی برترین ها، اعزام هیات های تجاری و نمایشگاهی به خارج از کشور برگزاری جشنواره های فروش از مباحث مورد اجرا در استان است.

-موضوع ایجاد خانه فرش استان از مصوبات دولت محترم در استان بوده است که متأسفانه علیرغم تلاشهای فراوان، ایجاد خانه فرش در استان محقق نشده که می بایست با حمایت جدی استانداری از طریق راه شهرسازی و شهرداری و سایر دستگاههای مرتبط موضوع واگذاری زمین مورد نیاز با حمایت های مالی استانداری در اجرای مصوبه هیات محترم دولت اجرایی گردد.

- در جهت توسعه و گسترش صنعت فرش دستباف و تثبیت اشتغال موجود اعتبار استانی و ملی مورد نیاز است که بایستی تسهیلات با حداقل کارمزد تامین شود.

- اعزام مدیران مجتمع های تولیدی و طراحان و تجار به نمایشگاههای فرش در خارج از کشور با حمایت مالی مرکز ملی فرش ایران بمنظور آگاهی از سلايق و نیاز بازارهای جهانی فرش

- برگزاری المپیاد دانش آموزی و دانشجویی بصورت استانی و کشوری طی سال ۸۵ تا ۹۴ که رتبه اول کشوری نیز طی چهار سال متوالی ۸۹-۸۶ به استان خراسان رضوی اختصاص یافته است . در سال گذشته نیز در مقطع دانش آموزی در گرایشهای بافت رتبه های اول و دوم و در گرایش طراحی رتبه دوم را از بین ۱۷ استان کشور به خود اختصاص داد.

اطلاعات آماردهمین المپیادفرش دستباف			
		۲۸ نفر	کمیته المپیاد
		۱۰ نفر	مهمان ویژه
		۱۶۲ نفر	تعداد داوطلبین
دانش آموزی: ۲۸ نفر	دانشجویی: ۲۴ نفر	۵۲ نفر	تعداد کل بافت
دانش آموزی: ۲۳ نفر	دانشجویی: ۲۶ نفر	۴۹ نفر	تعداد کل طراحی
دانش آموزی: ۲۳ نفر	دانشجویی: ۱۹ نفر	۴۲ نفر	تعداد مواد اولیه و رنگرزی
دانش آموزی: ۷۴ نفر	دانشجویی: ۸۸ نفر	۱۹ نفر	تعداد کل مرمت

برگزیدگان دهمین المپیادفرش کشوری که در اسفندماه ۹۴ به میزبانی استان خراسان رضوی در مشهد مقدس برگزار گردید در بخش دانش آموزی و دانشجویی به شرح ذیل اعلام می گردد.

الف) در بخش دانش آموزی

(۱) گرایش بافت :

رتبه اول - خانم فاطمه السادات مهدوی از خراسان رضوی

رتبه دوم - خانم کوثر برجی از خراسان رضوی

(۲) گرایش رنگرزی:

رتبه اول - خانم زهرا ضیایی از خراسان رضوی

(۳) گرایش طراحی:

رتبه دوم - خانم یاسمن ذاکری از خراسان رضوی

همچنین در دومین جلسه ستاد استانی گره زرین که در مورخه ۹۴/۹/۱۴ با حضور اکثریت اعضاء در دفتر معاونت امور بازرگانی و توسعه تجارت سازمان صنعت، معدن و تجارت استان برگزار

فرش دستباف در اجرای پروژه های تحقیقاتی مرکز ملی فرش ایران و انتشار کتب و یافته های پژوهشی در اولویت خواهند بود .

حمید کارگر در مراسم اختتامیه دهمین المپیاد کشوری فرش دستباف در مشهد مقدس ، اظهار داشت : برگزیدگان این المپیاد و فارغ التحصیلان کارآفرین رشته فرش ، در اعزام و پذیرش هیات تجاری و نمایشگاههای داخلی و خارجی فرش دستباف نیز در اولویت قرار خواهند گرفت .

وی با بیان اینکه برگزاری المپیاد بهانه ای برای اخذ رویکرد علمی به هنر ، صنعت فرش می باشد افزود : داشتن نگاه علمی ، نیاز امروز فرش دستباف است و هنر جویان و تولید کنندگان فرش باید از تکرار الگوهای گذشته پرهیز نموده و با سلیقه یابی و تولید هدفمند و مطالعه بازارهای هدف، بازارهای صادراتی را گسترش دهند.

کارگر با تأکید بر اینکه همه باید در حوزه فعالیت خود به نفع فرش دستباف کاری انجام دهند گفت : طی پنج سال گذشته فرش از تحریم ها در رنج بوده است اما با رفع تحریم ها دیگر بهانه ای برای ادامه تولید و صادرات مشابه شرایط تحریم باقی نمی ماند .

وی تصریح کرد : سلیقه نسل ها و بازار به طور مداوم در حال تغییر است و باید رصد کردن فعالیت کشورهای رقیب، رصد کردن سلیقه نسل جدید و انجام تحقیقات بازاریابی همراه با رویکرد علمی ، مدنظر قرار گیرد تولید هدفمند پرهیز از الگوهای تکراری و مطالعه در زمینه بازار فرش از جمله راهکارهای رونق بازار فرش است

رئیس مرکز ملی فرش ایران گفت : وضعیت فرش کشور با برداشته شدن تحریم ها رو به بهبود است .حمید کارگر امروز در مراسم اختتامیه دهمین المپیاد فرش ایران در مشهد افزود : یکی از مشکلات فرش دستباف ایران در سال های اخیر ، تحریم های بین المللی و تحریم مستقیم از سوی ایالات متحده آمریکا است به طوری که در پنج سال گذشته ورود

هر نوع فرش ایرانی به آمریکا ممنوع بود. وی با اشاره به رفع منع صادرات فرش به آمریکا گفت: سه هفته قبل نخستین محموله شامل ۱۰۰ تخته فرش دستباف از ایران به لس آنجلس آمریکا صادر شد.

رئیس مرکز ملی فرش ایران گفت: بیگانگی بازار فرش دستباف با تجارت الکترونیک، نبود گواهینامه و تبلیغات ضعیف در این بازار، از دیگر مشکلات فرش دستباف ایرانی است که برای رفع این مشکلات نیازمند کمک هنرمندان جوان در حوزه فرش هستیم.

رئیس مرکز ملی فرش ایران با اشاره به ارائه تسهیلات برای برگزیدگان المپیاد فرش گفت: افراد برگزیده المپیاد و کارآفرینان از تسهیلات این مرکز در راستای انتشار کتاب، یافته های پژوهشی برخوردار می شوند و در زمینه اجرای طرح های مرکز ملی فرش در اولویت قرار دارند.

دهمین المپیاد فرش دستباف از ۱۱ اسفند در مشهد آغاز شد و در تاریخ ۱۳ اسفند پایان یافت.

در این دوره از مسابقات در مجموع ۵۲ نفر در رشته بافت، ۴۹ نفر در رشته طراحی، ۴۲ نفر در رشته رنگرزی و ۱۹ نفر در رشته مرمت با یکدیگر رقابت کردند که از این تعداد ۹ دانش آموز و ۱۲ دانشجو به عنوان نفرات برتر انتخاب شدند.

نقشه پراکنده‌گی فرش دستباف خراسان رضوی

